

[Hlavní stránka](#)

ZOO report 3/00

[Příhovor](#)

[Stanice mladých přírodovědců](#)

[Příbuzní z pralesa](#)

[Prázdniny v zoo](#)

[O plyšových mazlíčcích](#)

[Horké novinky](#)

[Mezinárodní projekt odstartoval](#)

[Strategie pro mladou generaci](#)

[Zpět na ZOO report](#)

O zvířatech a dětech

Snad se nebude Karl Hagenbeck zlobit za parafrázi názvu svého nejslavnějšího díla. Ale proč neparafrazovat dílo velkého propagátora prvních zoologických zahrad a zakladatele zoo v Hamburku, když píše právě o svém vztahu k tomuto zařízení - a hlavně o jeho významu pro duševní a citový rozvoj každého jednotlivce? Kdo nemá rád zvířata, nemá rád ani lidi, praví české přísloví. Stejně jako vztah k lidem i vztah ke zvířatům si vytváříme v mládí. Přitom žádný obrázek lva nebo medvěda, přinesený do třídy při hodinách biologie, nedokáže vyvolat takové emoce v mladém dětském myšlení, jako pohled na obyčejnou srnku nebo jezevce, vykukujícího ze svého úkrytu v zoologické zahradě.

Zoologické zahrady pro mne zůstávají tou nejlepší učebnicí zoologie. Současně jsou tím nejlepším prostředím, v němž se utváří úcta k živým tvorům, kteří spolu s námi obývají naši planetu. Zoo nám nabízejí vzrušení a radost z krásy a ladnosti nejrozmanitějších druhů pohybu. Učí nás vnímat nenapodobitelnost uměleckého díla, jakým je pestrost tvarů a barev všech těch nejrůznějších zvířat a zvířátek, co jich můžeme v relativně malém prostoru zahrady vidět. Jestliže my dospělí už hrajeme hru světaznalců a svůj údiv a překvapení umně skrýváme za chytrými slovy moudrých knih, děti to naštěstí ještě nedokáží. Radují se z každého nepatrného pohybu zvířete, z každého zvuku, z každého pohledu. Mohou-li se zvířete třeba jen dotknout nebo jej dokonce nakrmit, jejich radost nebere konce. Nevadí, že jsou to "jen" ovečky a kozičky. Děti vnímají jejich hebkou srst, měkké čumáčky, zvědavé pohledy, ale také to, že když se jim hra přestane líbit, dovedou trknout nebo kopnout.

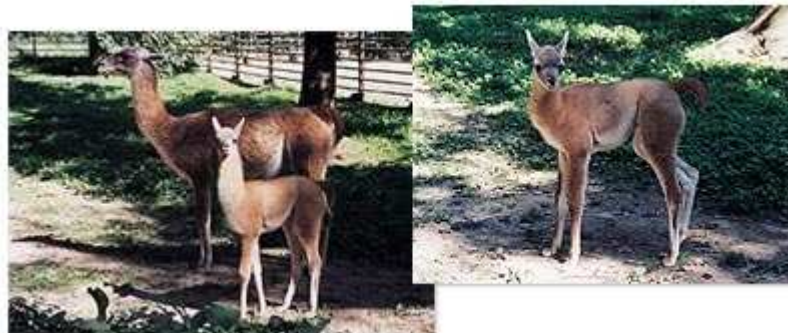
V těchto chvílích vzájemného škádlení a nezbedné hry se může rozhodovat o budoucnosti vztahu našich potomků nejen ke zvířatům, ale i ke svému okolí, k nám rodičům. Buďme rádi, že je můžeme vzít do zoologické zahrady. Jsem bytostně přesvědčen o tom, že to, co v království více či méně exotických zvířat mohou získat, jim žádné jiné zařízení nabídnout nedokáže.

*Ing. Stanislav Bělehrádek
Senátor PČR*

Stanice mladých přírodovědců

Neodmyslitelnou součástí výchovné činnosti brněnské zoologické zahrady je už po mnohá

desetiletí práce Stanice mladých přírodovědců (SMP). Vizitkou její dobré práce je, že ji navštěvovalo více než dva tisíce mladých lidí. I když je důležité, v kolika kroužcích a jaký počet se jich schází, přesto mnohem zásadnější je poznání, že se i v současném světě plném lákadel více či méně nebezpečných, stále nalézají děti, které svůj čas nemarní jen při počítačových hrách či v hernách, ale chtějí něco učinit pro přírodu. Nejen tím, že se s ní povrchně seznámí, ale naopak. Odborné vedení jednotlivých skupin jim umožňuje proniknout do složitosti problémů hlouběji, a navíc v nich vytváří potřebu týmové práce. I to je jeden z neza-nezbatelných vkladů vyplývajících z práce SMP. Ročně se ve SMP Zoo města Brna vzdělává ve třinácti odborných skupinách (od 8 do 18 let) na sto čtyřicet dětí a mladých lidí.

Snad nejzajímavější, a to jak pro začátečníky, tak pokročilé, je práce domestikálního kroužku. Alfou a omegou jeho činnosti je práce s lamami, ale také s poníky. Dlouholetá činnost mladých chovatelů dokonce obohacuje i nabídku brněnské zahrady návštěvníkům, zejména těm nejmenším. Při různých příležitostech totiž mohou na cestách v areálu Mniší hory potkat nejednou stádo lam, které poslušně kráčí za svými mladými přáteli. Stejně tak je tomu i s poníky.

Na závěr snad jen to, že členové SMP jsou velmi aktivními, a můžeme říci, že v některých případech i nezastupitelnými pomocníky pracovníků zoo při pořádání nejrůznějších kulturních a vzdělávacích akcí, a některé z nich, jako soutěže o Zootrofeje či Den ptactva, se odvíjejí výhradně v jejich režii.

Emil Štiss

Příbuzní z pralesa

Mezinárodní projekt s názvem Paraziti a přírodní antiparazitika u orangutanů (Parasites and Natural Antiparasitics in Orangutan) má za sebou první rok terénních prací. Po přípravné fázi, která zahrnovala kromě jiného výběr spolupracovníků, vytypování a průzkum lokalit, vybudování pozorovacích stanovišť včetně polních laboratoří a záchytných táborů, stejně jako desítky jednání s příslušnými úřady ve věci obdržení potřebných výzkumných a pobytových povolení, začala vedoucí projektu brněnská veterinářka dr. Ivona Foitová v polovině roku 1999 se sběrem vzorků a dat v oblasti severozápadní Sumatry v národním parku Gunung Leuser. Společně s týmem dobrovolníků z celého světa a stálými místními asistenty pracují ve dvou lokalitách s několika různými skupinami orangutanů.

Z pohledu vztahu zvířat k volné přírodě se jedná o orangutany procházející tzv. reintrodukčním procesem, neboli jakousi "přípravkou" pro návrat do volné přírody, dále o orangutany, žijící sice v pralese, ale dokrmované speciálně připravovanou stravou, a konečně o divoké orangutany, plně schopné samostatného života v džungli. Jednou ze součástí projektu je zkoumání vztahu parazitárních onemocnění a jejich přenosu ze zvířete na člověka a naopak. V souvislosti s touto problematikou hraje velkou roli též výchova mladé generace místních obyvatel a úzká spolupráce s lidmi přicházejícími do styku s volně žijícími zvířaty. Vztah k přírodě a ke všemu živému se formuje již od útlého mládí. Právě proto je výchova dětí velmi důležitá. Na projektu se podílí nadace "UMI-Saving of Pongidae", Veterinární a

farmaceutická univerzita Brno, Masarykova univerzita Brno, Česká akademie věd, indonéská Univerzita Gadjah Mada Yogyakarta, japonská Univerzita v Kyoto, americký institut pro výzkum nemocí CDC a holandská univerzita v Utrechtu.

MiO

Prázdniny v zoo

Prázdniny jsou neoddiskutovatelně dobrou dobrodružství a poznávání. Co může být lákavějšího než jaksí nahlédnout pod pokličku dění v tak složitém a zajímavém světě, jakým zoologická zahrada rozhodně je. Zkrátka Prázdniny v Zoo města Brna už dostaly od dětí a rodičů punc nejvyšší kvality. Proto už od května, ale někdy i dříve, vyzvánějí na stolech mgr. Mirky Vitulové a mgr. Markéty Hodkové telefony, a seznamy účastníků dobrodružných pěti dnů se plní až neuvěřitelně rychle. V polovině června bývá už plně obsazeno. Proto vedení Zoologické zahrady města Brna uvažuje o tom, že desátý ročník prázdnin, tedy v roce 2001, počet míst znásobí, a to i za cenu toho, že se organizační starosti znásobí přímo geometrickou řadou.

Zajistit zajímavý program v prostředí, v němž platí velmi přísné bezpečnostní předpisy i pro zkušené chovatele, není rozhodně jednoduché. A s počtem svěřenců roste i možnost úrazů. Tady je namístě připomenout spolupráci zoo s Pedagogickou fakultou MU, jejíž studenti pomáhají s programem i dozorem nad mnohdy nezbednými dětmi. Bylo by na místě informovat o programu alespoň jednoho dne. To naštěstí zastoupí fotoreportáž, a tak zbývá i kousek místa na závěrečnou úvahu.

To, že Prázdniny v zoo jsou nedílnou součástí výchovného a vzdělávacího programu brněnské zahrady, je pochopitelné, stejně jako to, že patří mezi nejúspěšnější akce. Řekli jsme si i o snaze zoo počet účastníků přinejmenším zdvojnásobit. Na závěr tedy nezbyvá než dodat, že letos jsme do programu zahrnuli v prospěšné spolupráci s Moravským zemským muzeem i návštěvu jeho zoologických a paleozoologických sbírek. V příštím roce chceme spolupracovat i s brněnskou hvězdárnou. Pokud si dobře pamatujete na nastíněnou strategii Zoo města Brna, pak i nová koncepce Prázdnin v zoo ji bude naplňovat.

Petr Urbánek

O plyšových mazlíčcích

Plyšový medvídek, tygřík a lvíček jsou prakticky prvními zvířátky, se kterými se děti, kojenci a batolaty počínají, dostávají do bezprostředního kontaktu. Nic proti těmto mazlíčkům nemám, ba naopak. Považuji je ve výchově dětí za nezastupitelné. Vždyť jsou vlastně prvními zástupci veliké živočišné říše oznamující malému človíčku, že ostatní obyvatelé Země vůči němu nic nemají. Na rodičích pak je, aby tento prvotní zážitek rozvíjeli, byť s připomenutím, že skutečná šelma, i když proti člověku jinak nic nemá, může pokus o sblížení brát jako útok, a bránit se. Že takové souboje dopadají v náš neprospěch, není třeba dodávat. Mauglí či jiná, podle hodnověrných informací smečkou vychovaná "lidská mláďata", patří do kategorie smyšlených příběhů. Leč o tom, že skutečný lev není plyšový, a

brát si tuto velkou kočkovitou šelmu do postýlky, je nerozum, jsem se chtěl zmínit jen úvodem. Nabízí se mi totiž ještě jedno, mnohem bolestivější srovnání. Ať si myslím o plyšových hračkách cokoliv dobrého či nedobrého (to jen ve smyslu prezentace jinak nekontaktních druhů zvířete), rozhodně jim nemohu upřít půvab a dokonalé výtvarné i řemeslné zpracování. Stejně ovšem nemohu tvrdit o umělohmotných příšerách (nejen z mimozemských civilizací, byť je vylisovaný zajíček ušáček mnohdy připomíná), kterými jsou v současnosti stánky, krámky, krámy, prodejny i supermarkety přímo zaplaveny. Nedivím se, že dítě řve v panické hrůze před potvorou, kterou mu některý rodič či prarodič v dobrém úmyslu koupil. Není potom divu, že takto ovlivňované dítě v raném věku vyděsí i malá myška. Takže sláva plyšáčkům.

Petr Urbánek

Horké novinky

Malý levhart se má k světu

Nový moderní výběh velkých kočko-vitých šelem, který byl nedávno otevřen, nebude sloužit už jen tygrům sumaterským a levhartímu samci. Na Mniší hoře totiž došlo k významné události. Do rodiny levhartů přibyl přednedávnem potomek. Zatím je to-to čile a neposedné kotě pod přísným dozorem své matky, a i když se má čile k světu, do nového výběhu jej chovatelé, pochopitelně spolu s mámou, přemístí počátkem září. Bude to malý dárek dětem k začátku školního roku.

Kozorožci posílili

Početná rodina zvířat, obývajících Mniší horu, se koncem července opět rozrostla. Tentokrát však nešlo o novorozence, ale o no-vé obyvatele, kteří do brněnské zoo přices-tovali z Olomouce a Prahy. Ze zoo na Svatém kopečku připutovali čtyři lemuři běločelí (tři samci a jedna samice), jejichž ubikace je vedle lemurů vari. Chovné stádo kozorožců sibiřských posílila, jak očekávají chovatelé, budoucí úspěšná matka.

Kočky pouštní excelovaly

Jednou z mála evropských zoologických zahrad, v nichž se daří chovat bez zásahu člověka čtyři mláďata vzácné kočky pouštní (narodila se 16. července t.r.), je Mniší hora. Chovný pár žijící v tzv. Áčku se tedy dočkal potomstva. Že jde o významný chovatelský úspěch potvrzuje jak to, že jsou kočky pouštní v původní domovině, tedy na severu Afriky, na Arabském poloostrově, ve Střední Asii i v Pákistánu, téměř před vyhubením, tak skutečnost, že podle dostupných materiálů ve všech evropských zoo před dvěma, třemi roky chovali pouhých devět jedinců. Vloni a letos se situace sice trochu zlepšila, ovšem záchranný program koček pouštních EEP je teprve v začátcích.

Mezinárodní projekt odstartoval

Vyjímečným a dosud nerealizovaným oslovením žáků dvou věkových kategorií (9 - 11 a 12 - 15 let) je mezinárodní projekt Ochrana přírody nezná hranice (OPNH). Jeho cílem bylo ve spolupráci se zoo ve Vídni, s OÚ Břeclav, a týmem odborníků z Masarykovy univerzity Brno a Zoo Bratislava, oslovit co největší počet žáků ZŠ a víceletých gymnázií na jihu Moravy a v Dolním Rakousku a formou moderně koncipované soutěže jim přiblížit problematiku ochrany přírody. Vydáno bylo 20 tisíc brožur v české a 20 tisíc v německé verzi, které byly spolu s průvodními dopisy odeslány na adresy 84 ZŠ a víceletých gymnázií v Brně, 92 na Brno-venkov a 56 na Břeclavsko. Německá verze byla doručena do Vídně, kde tamní zoo ve spolupráci s příslušným odborem zemského ministerstva školství oslovuje na 1 200 obecných škol.

Podle průzkumu, provedeného na více než stovce ZŠ v Brně, Brněnsku a Břeclavsku, se přihlásilo do soutěže 86 procent z dotázaných. Z toho vyplývá, že nejnižší počet účastníků bude 180. Tento počet škol se sedmi postupnými ročníky s průměrem dvou tříd pak signalizuje, že zájem žáků podstatně převyšuje původně předpokládaný počet účastníků. Vysoká účast v prvním - tedy regionálním - kole nejen potvrzuje správnost nové formy oslovení nejmladší populace, ale vede i k úvaze, zda si celý projekt Ochrana

přírody nezná hranice (všechna tři kola) svým obsahem i účastí nezaslouží zařazení mezi pilotní projekty vzdělávacích aktivit Phare. K desítkám tisíců oslovených žáků musíme připočítat i rodiče a prarodiče účastníků OPNH, kteří se s materiály seznámí také, a dostane se jim tak i základních informací jak o úkolech zoo, tak ochraně přírody vůbec. Jak už vyplynulo z předcházejícího, byť jen zkratkovitého hodnocení úspěšnosti celého projektu

Ochrana přírody nezná hranice (OPNH), setkal se, přestože jde o prvotinu, s velkým zájmem školních dětí. Po konzultacích s pedagogy, pracovníky univerzit i kolegy z ostatních zoo (nejen v ČR) se zvažuje návrh o jeho zařazení mezi pilotní vzdělávací programy Evropské unie.

Mgr. Markéta Hodková

Strategie pro mladou generaci

Strategií brněnské zoologické zahrady pro třetí tisíciletí je základní idea navazující na odkaz velkého Brňana, zakladatele moderní genetiky, J. G. Mendela. Tzn. bezbariérové (byť jen z pohledu návštěvníka) výběhy, sklo, umělé skály, prostorné ubikace, ale také začlenění do expozičních celků prezentujících zastavení evoluce ve čtyřech vybraných lokalitách. Následující stavební práce, slavnostní otevření atd. Nechybí však v tomto výčtu něco podstatného? Pochopitelně, že ano. Každý, ať malý či velkorýsný projekt, nutně vyžaduje i odpověď na onu ciceronovskou otázku Qui bono - v čí prospěch. Odpověď na ni není až tak jednoduchá, jak by se na první pohled zdálo. Řeknu-li, že je naše úsilí směřováno k naplnění úlohy moderního zooparku, ke zvýšení prestiže moravské metropole a dejme tomu k včlenění zařízení do obecného kulturního života města, jde o příliš obecné, byť pravdivé tvrzení. Alfou a omegou bytí každé zoo stále zůstává počet a způsob oslovení návštěvníků. Specifickou skupinu mezi milovníky přírody pak tvoří děti či dospívající dorost. Nejsou totiž ještě zatíženi žádnými doktrínami a zajímavý program v zoologické zahradě je odtrhne od mnohdy příliš agresivních televizních pořadů či od počítačových her a ukáže jim, že i přecompu-terizovaný život může být ve své široké rozmanitosti mnohem zajímavější. Je pocho-pitelné, že v okamžiku, kdy bych z jejich života počítačový jazyk zcela vyřadil, domnívala by se převážná většina z nich, že se je snažím vrátit do doby kamenné. Nedílnou součástí strategie rozvoje Mniší hory je proto přeložit řeč o přežití všech tvorů (i lidstva), tedy celé naší planety, do řeči třetího tisíciletí. To, že už na této nelehké cestě dosahujeme jistých úspěchů, dokládá i skutečnost, že naše www stránky navštěvuje podle posledních informací na čtvrt miliónu čtenářů ze všech světadílů.

Martin Hovorka

ředitel Zoo města Brna

© ZOO Brno, 1998

webmaster: Česká vydavatelská pro internet, s. r. o. /webhouse.cz/